Rechtvaardigheid centraal stellen in onze klimaatambities

> "(…) De strijd tegen klimaatverandering gaat fundamenteel over mensenrechten en het verzekeren van rechtvaardigheid voor diegene die lijden onder haar impact zoals kwetsbare gemeenschappen, (…) Ik noem het klimaatrechtvaardigheid – mensen centraal stellen in de oplossing.
>
> **Mary Robinson, speciale VN-gezant voor klimaatverandering**

De urgentie om te handelen is hoog. We hebben allemaal een leefbare planeet nodig om te bloeien. Hoewel we allemaal de effecten van klimaatverandering zullen ondervinden, zal niet iedereen er even hard onder lijden. Er is een groot verschil in de mate waarin mensen zich kunnen beschermen tegen en aanpassen aan de ernstige gevolgen, afhankelijk van de sociale, economische en politieke context waarin ze leven. Het gedateerde en oneerlijke handelsmodel gaf aanleiding tot grote ongelijkheid die zowel mens als planeet schaadt. De huidige pandemie legde deze tekortkomingen nog maar eens bloot. Klimaatverandering is een mondiale kwestie die ons dwingt bedachtzaam te zijn wanneer we werken aan eerlijke handel. Er kan geen klimaatrechtvaardigheid zijn zonder handelsrechtvaardigheid. De fairtradebeweging roept op om de huidige crisis samen aan te pakken. Stemmen in onze beweging, in het bijzonder die van boeren.innen en arbeiders.sters, verplichten ons te reflecteren over de huidige en toekomstige uitdagingen rond een duurzame levenswijze. Als fairtraders geloven we dat boeren.innen en arbeiders.sters centraal staan in de strijd naar een duurzame toekomst. Hen verzekeren van leefbare inkomens en leefbare lonen is dus een cruciale stap om vooruitgang te boeken. Een eerlijk inkomen is een van de voorwaarden om de negatieve milieu- en klimaattrends te keren en zo aan een betere wereld te bouwen na de pandemie.

Maak van rechtvaardigheid de norm in handel

De CoViD-pandemie versterkte de starre structurele ongelijkheden die onze maatschappij beheersen en bandrukte de noodzaak om onze economische systemen op te bouwen op een sociaal rechtvaardige, en planeetvriendelijke manier. We moeten onze economische relaties dus herzien. Voortgaan op hetzelfde pad zal catastrofale gevolgen hebben voor huidige en toekomstige generaties.

Het aantal bedrijven dat zich toelegt op sociale rechtvaardigheid is gegroeid de laatste jaren. Er is echter nog zeer veel groeiruimte en wetgeving zal hierin een sleutrol moeten spelen. Vrijwillige verbintenissen zullen niet genoeg zijn om een doorbraak te creëren naar duurzame productie en handel. We verwelkomen dan ook nationale, internationale en multilaterale initiatieven die gericht zijn op bedrijven verantwoordelijk te stellen voor hun impact op mensenrechten en de planeet in hun gehele aanvoerketen.

De fairtradebeweging benadrukt al sinds lang de noodzaak om bedrijfsmodellen die armoede in de hand werken te transformeren. Niettemin blijft dit soort handelsgedrag de norm in mondiale aanvoerketens van landbouwproducten. We weten echter dat deze problematieken de landbouwsector ook overstijgen. Ook in de kleding- en textielsector, mijnbouw of de productie van schoeisel en sportartikelen is uitbuiting nog steeds schering en inslag. In al deze ketens gaan de producenten en arbeiders.sters aan het begin van de keten gebukt onder harde en onzekere levensomstandigheden. Dit terwijl ze slechts beperkte toegang hebben tot economische opportuniteiten die hen in staat stellen om op duurzame wijze in hun levensonderhoud te voorzien.

Vele handelaren profiteren van de inspanningen van deze producenten en arbeiders.sters door het verschil in onderhandelingsmacht tussen de verschillende actoren uit te buiten. Dit gedrag wordt eens te meer problematisch als het aankomt op klimaatverandering, als de verwachting wordt gesteld dat producenten en arbeiders.sters zelf verantwoordelijk zijn voor hun weerbaarheid tegen klimaatverandering. Veranderende weer- en seizoenspatronen zetten nog meer druk op de inkomstenbronnen van kleinschalige boeren.innen, die reeds daarvoor al onder druk stonden door lage en volatiele prijzen. Daarbovenop worden hen steeds meer eisen gesteld met betrekking tot duurzame productiemethoden zonder daarvoor de nodige steun of stimulans te krijgen. Er is nood aan politieke beslissingen die voorzien in toegang tot financiële instrumenten voor kleinschalige boeren.innen.

De toenemende ernst en frequentie van natuurrampen schaadt bovendien direct de regio's waarin 's werelds voedsel wordt verbouwd, in het bijzonder deze gelegen in de tropen. Over heel de wereld worden producenten en arbeiders.sters geïmpacteerd door veranderende weerspatronen, wat leidt tot een afname in voedselveiligheid, de achteruitgang van (publieke) infrastructuur en voorzieningen, verlies van eigendom en andere desastreuse gevolgen. Voor boeren.innen is dit een eindeloze vicieuze cyclus: hun gebrek aan middelen om zich aan te passen aan klimaatverandering versterkt alleen maar hun precaire situatie in het licht van klimaatverandering. We kunnen niet verwachten, en het zou ook niet eerlijk zijn dit te doen, dat producenten en arbeiders.sters alle kosten opnemen om de nodige aanpassingen door te voeren. In wat we Fair Adaptation noemen, dringen we er bij alle handelspartners op aan om hun verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken om de uitdagingen aan te gaan die deze transformatie met zich meebrengt.

Het is dus een kwestie van klimaatrechtvaardigheid. Diegene die het minst bijdroegen aan de klimaatcrisis zijn net diegene die de negatieve effecten het hardst zullen voelen. Het is ook een kwestie van mensenrechten en waardigheid; een kwestie voor huidige en toekomstige generaties; en een kwestie gerelateerd aan debatten rond genderrechtvaardigheid en de rechten van inheemse volkeren.

Wereldhandel ter verantwoording

In de fairtadebeweging zien we opportuniteiten voor producenten, arbeiders.sters en consumenten om samen te werken aan oplossingen gebaseerd op en voor de natuur. We zien dat kleinschalige boeren.innen een vitale rol spelen in het voeden van de wereld en dit vaak doen op een duurzame wijze. We weten dat kleinschalige boeren.innen deel moeten uitmaken van de oplossingen die de internationale gemeenschap naar voor schuift in het terugschroeven van de antropogene uitstoot van broeikasgassen. Hun stemmen moeten gehoord worden en hun bezorgdheden in rekening gebracht worden.

Wanneer we het hebben over duurzame productiesystemen moeten we de olifant in de kamer erkennen. Dit wil zeggen dat gedateerde marktstructuren en handelspraktijken er niet in slagen om duurzame inkomstenbronnen te genereren voor alle actoren in de waardeketens. Prijzen die te laag zijn om een leefbaar inkomen voor boeren.innnen en leefbare lonen voor arbeiders.sters te voorzien moeten worden aangepast om zo de negatieve spiraal van armoede en milieuafbreuk te doorbreken.

Daarbij komt dat klimaatvriendelijke modellen zoals agro-ecologie moeten worden opgeschaald. Alle actoren in de waardeketen moeten samenwerken en erkennen dat eerlijke prijzen en investeringen nodig zijn om een eerlijke transitie te bewerkstelligen naar duurzame productie- en consumptiepatronen.

Wij zien een toekomst met Fair Adaption voor iedereen

De sociale dimensie van klimaatverandering wordt vaak over het hoofd gezien of blijft zijn onaangeroerd in onderhandelingen in bestaande fora. De fairtradebeweging daarentegen gelooft dat de sociale dimensie onontbeerlijk is in de strijd voor een klimaatneutrale toekomst. Zolang dit aspect onderbelicht blijft als volwaardig onderdeel van de klimaataatacties van de leden van de COP, vrezen we dat weinig vooruitgang kan geboekt worden of dat de internationale gemeenschap er in zal slagen de ergste gevolgen van een stijging van +1,5°C te vermijden.

Bedrijven geven vorm aan onze planeet. Ondernemingen die duurzaamheid en klimaatactie integreren in hun kernactiviteiten bestaan al – ze passen de fairtradeprincipes toe en bereiken een hoger niveau van sociale en ecologische duurzaamheid terwijl ze toch een commercieel leefbaar model hebben. De fairtradeaanpak is een model waarin bedrijven hun kerntaken op die manier vormgeven zodat ze écht diensten leveren aan mens en planeet. Deze types van alternatieve bedrijfsvoering zijn een vitaal component om de SDGs te bereiken en vormen een pad naar een duurzame toekomst voor allen.

We pleiten er dan ook voor de heropbouw van onze samenleving beter op te pakken door te experimenteren met alternatieve bedrijfsmodellen die duurzaamheid en klimaatactie integreren in hun kernactiviteiten. Samen met de bedrijven die volgens de fairtradeaanpak aankopen doen van fairtradeproducenten, kunnen we werken aan een ecologische oplossing die broeikasgassen van niet-duurzaam landgebruik -die meestal de uitstoot van transport ver overstijgen- indijken. Ervan uitgaand dat de meest onduurzame praktijken het resultaat zijn van machtige aankopers en retailers die producenten en leveranciers verdrukken om zo het agro-industrieel model te promoten en hun winst te doen stijgen, geloven we dat alternatieve bedrijven de weg vrijmaken naar duurzame productie- en consumptiepatronen.

De toekomst herschrijven:
“Er moet klimaatrechtvaardigheid én handelsrechtvaardigheid zijn”

We nodigen beleidsmakers, bedrijfsleiders, klimaatfinancierders en middenveldorganisaties uit om meer te investeren en meer tijd en middelen te besteden aan context-specifieke oplossingen waarin alle actoren hun eigenaarschap en verantwoordelijkheid kunnen opnemen. Kleinschalige boeren.innen en arbeiders.sters zijn deel van de oplossingen van de klimaatcrisis. Zij moeten dan ook de opportuniteit worden gegeven om deze oplossing mee vorm te geven.

De vraag is niet of er klimaatrechtvaardigheid dan wel handelsrechtvaardigheid moet zijn. Deze twee elementen zijn intrinsiek verbonden. Hoe meer ecologisch bedrijfsmodellen zijn, hoe groter ons vermogen om sociale en ecologische duurzaamheid op te schalen. Beide zijn broodnodig om duurzame modellen te laten werken en de nodige transities in gang te zetten om de Sustainable Development Goals en de doelstellingen uit het Akkoord van Parijs waar te maken

De tijd tikt: we zijn slechts 9 “oogsten” verwijderd van het behalen van de SDGS

Zet doelstellingen en maak ze meetbaar

We vragen overheden om de private sector doorheen de gehele aanvoerketen aan te sporen transparanter te zijn en verantwoording af te legen met betrekking tot hun duurzaamheidsverbintenissen en samen te werken met kleinschalige producenten en arbeiders.sters naar een duurzaam levensonderhoud toe.

Ondersteun verplichte rapportering die alle grote bedrijven en organisaties verplicht om hun volledige koolstofvoetafdruk in kaart te brengen. Dit zal de verantwoordelijkheid bij bedrijven leggen en zorgt ervoor dat de inspanningen van koplopers niet teniet gedaan wordt door bedrijven die achterblijven. We dringen er bij overheden op aan om beleid te maken dat effectieve maatregelen stimuleert en de inspanningen van progressieve bedrijven waardeert.

We sporen hoge-inkomenslanden en landen met een hoge uitstoot aan om internationale lucht- en scheepvaart op te nemen in hun nationale klimaatverbintenissen, zoals het Verenigd Koninkrijk reeds aankondigde in April.

Inzake de COP26-top vragen we het Verenigd Koninkrijk, als gastland voor de klimaatdiscussies, om een platform van multinationale ondernemingen en overheden samen te brengen om collectieve oplossingen te vinden voor de uitdagingen rond geïmporteerde broeikasgassen, in het bijzonder die afkomstig van lucht- en scheepvaart.

Klimaatfinanciering op schaal

Wij onderschrijven ten sterkste het internationale pleit om hoge-inkomenslanden hun belofte van $100 miljard klimaatsteun te doen nakomen.

Volgens IFAD/CPI (2020) vindt slechts 2% van alle klimaatfinanciering zijn weg naar kleinschalige landbouwers. Om die reden moeten toekenningscriteria en -procedures van financiële instrumenten zoals het Klimaatfonds meer afgestemd worden op kleinschalige producten en hun organisaties zodat zij toegang verkrijgen tot klimaatfinanciering zonder al te veel administratieve last. Klimaatfinanciering moet ten goede komen aan boeren.innen via financiële steun en partnerschappen op bedrijfsniveau die boeren.innen empoweren om zich aan te passen en meer weerbaar te maken, alsook om klimaatneutrale productie te ondersteunen.

We vragen aan overheden om duurzame partnerschappen te ondersteunen en te stimuleren; partnerschappen zullen effectiever zijn als landbouwers in het hart van de besluitvorming staan. Zij weten als geen ander hoe klimaatverandering hun lokale omgeving beïnvloedt, en welke maatregelen genomen moeten worden om duurzamer en weerbaarder te worden. Boerengemeenschappen moeten met name de richting van de insetting-programma's kunnen bepalen en er duidelijke sociale en financiële voordelen uit kunnen halen, alsook een hoog niveau van koolstofafvang.

Bedrijven moeten een eerlijke prijs betalen en zich houden aan eerlijke handelspraktijken om ervoor te zorgen dat producenten over de middelen beschikken om de investeringen te doen die nodig zijn voor aanpassing aan en de mitigatie van een veranderend klimaat. Dit houdt ook in dat de kosten van de naleving van de huidige en toekomstige milieu- en klimaatwetgeving niet op de producenten worden afgewenteld via lagere prijzen voor hun producten of lagere lonen voor de werknemers.

Nieuwe handelsregels en -reglementering, de basis voor de verwezenlijking van onze gemeenschappelijke agenda

In een niet-aflatende inzet voor de mensenrechten, de SDG's en het Akkoord van Parijs moet het mondiale handelsbeleid de hoogste milieunormen promoten door middel van bindende en afdwingbare eisen in handelsovereenkomsten zodat best practices verspreid geraken, koolstofarme innovatie wordt aangemoedigd en de productie van handel in duurzame producten en de invoering van groene technologieën in de toeleveringsketens gemeengoed worden.

Wij steunen initiatieven ter versterking van de milieuregelgeving, zoals deze door de Europese Unie of de Britse Environment Bill worden nagestreefd, om ontbossing in waardeketens tegen te gaan.

Het zal van cruciaal belang zijn om over robuuste maatregelen te beschikken om bedrijven te bestraffen die zich niet aan de klimaatregelgeving houden, en om er ook voor te zorgen dat kleine boeren en werknemers worden gesteund in de kosten van het naleven van de zorgplichtmaatregelen. Bindende wettelijke kadervoorwaarden moeten zo worden opgesteld dat zij een duurzame manier van handel bevorderen, oneerlijke concurrentie voorkomen, een einde maken aan de uitbuiting van mens en natuur, en ervoor zorgen dat de betrokkenen hun rechten kunnen afdwingen via de toegang tot rechtsmiddelen.

Het is nog niet te laat voor vele partijen om de fairtradeprincipes te omarmen. De fairtradebeweging verwelkomt diegenen die op zoek zijn naar haalbare oplossingen, en kan helpen de ergste gevolgen te vermijden door samen te werken aan het bereiken van klimaatrechtvaardigheid. Door samen te werken zullen onze collectieve klimaatacties ons in staat stellen de doelstellingen van het VN Decennium van Ecosysteem Herstel te behalen.

Ondertekend door